

Хулосаи

комиссияи экспертии Шӯрои диссертациони 6Д.КOA-005 оид ба ҳимояи рисолаҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), номзад ва доктори илм аз рӯи ихтисос нисбати рисолаи диссертациони унвонҷу Холмуродова Меҳрафрӯз Буриевна «Таърихи раванди оштии миллии тоҷикон (солҳои 1991-2001)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020300 – Таърих.

Комиссияи эксперти дар ҳайати доктори илмҳои таърих, профессор Мухиддинов С.Р., доктори илмҳои таърих, профессор Шарифзода А.А. ва доктори илмҳои таърих, профессор Саидов А. бо рисолаи диссертациони унвонҷу Холмуродова Меҳрафрӯз Буриевна «Таърихи раванди оштии миллии тоҷикон (солҳои 1991-2001)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020300 – Таърих шинос шуда хулосаи зеринро пешниҳод мекунад.

Рисолаи илмӣ «Таърихи раванди оштии миллии тоҷикон (солҳои 1991-2001)» дар кафедраи таърихи халқи тоҷики Донишгоҳи давлатии Кулоб ба номи А. Рӯдакӣ омода шудааст.

Мубрамияти мавзӯ дар он зоҳир мешавад, ки дар Тоҷикистон баргараф намудани оқибатҳои ҷанги шаҳрвандӣ як раванди тулонӣ буд ва дар ин давра ҷумҳурӣ доир ба ин раванд таҷрибаи бои таърихӣ ба даст овард. Дар давраи ҷанги шаҳрвандӣ, ки соҳаҳои ҳаёган муҳими халқу мамлакат аз он зиёни ҷиддӣ дида буданд, мамлакатро бӯҳрони ҷиддии иқтисодӣ, сиёсӣ ва гуманитарӣ фаро гирифта буд. Ҳатто ҳавфи аз харитаи сиёсии ҷаҳон нест гардидани Тоҷикистон низ аз эҳтимол дур набуд ва баъзе омилҳои аз даст рафтани истиқлолияти бадастомада низ имконпазир гардида буд. Маҳз дар ҳамин давраи ҳассос нерӯҳои сулҳофар ва ақлҳои солим тавонистанд, ки мамлакатро аз вартаи нестшавӣ начот диҳанд ва садҳо ҳазор шаҳрвандони сарсонӣ саргардонро ба ҳаёти ошошта раҳнамун созанд. Бинобар ин омӯзиш ва

ба шаҳрвандон расонидани аҳамияти таърихӣ ин раванди нодир аҳамияти баланди назариявӣ ва амалӣ дорад.

Саҳми шахсии муаллиф дар натиҷагирии мавзӯ дар он ифода меёбад, ки ӯ дар асоси манбаъҳои муътамад, шумораи зиёди асарҳои нашргардида доир ба раванди сулҳи тоҷикон бори нахуст дар илми таърихи ватанӣ таҳлили маҷмӯии таҳқиқоти мазкурро анҷом додааст. Дар натиҷаи омӯختани самтҳои гуногуни масъала, муаллиф онҳоро дар маҷмӯъ таҳлил намуда, хусусияти хоси раванди сулҳи тоҷиконро муайян менамояд.

Роҷеъ ба дараҷаи омӯхта шудани мавзӯ бояд зикр намуд, ки мавзӯи мазкур рӯзмарра буда, то ин дам диққати муҳаққиқон ва зиёӣро ба худ ҷалб намудааст. Вале мавзӯи таҳқиқшаванда аз ҷониби олимону донишмандони соҳа ба таври мақсаднок ва комплексӣ омӯхта нашудааст, ки ин фикр дар мавриди таҳлили асарҳои мавҷуда аз ҷониби муаллиф асоснок карда шудааст.

Навоварии таҳқиқот. Дар рисолаи мазкур дар заминаи таҳлили доираи васеи ҳуҷҷатҳои расмӣ бори аввал дар чунин шакл ба таври комплексӣ таърихи раванди оштии миллии тоҷикон дар солҳои 1991-2001 мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Навоварии таҳқиқот мушаххастар ба таври зерин нишон дода мешавад:

– бо мақсади мушаххасан нишон додани сабаб ва омилҳои сарзадани ҷанги шаҳрвандӣ, аз қабилҳои саршавии бетартибҳои дохилӣ, оғози амалиётҳои ҳарбӣ, бархӯрди неруҳои сиёсӣ ва дар маҷмӯъ таърихи ҷанги шаҳрвандӣ (1991-2001) мавриди баррасӣ қарор дода шудааст;

– марҳилаҳои асосии гуфтушунидҳои ҷонибҳои бо ҳам муқобил мавриди таҳлил ва омӯзиш қарор дода шуда, монеаҳо, мушкилот, омилҳои таъсиррасон ва баъзе хусусиятҳои давраи баргузори гуфтушунидҳо муайян карда шудааст;

– таърихи таъсиси ҳайати тарафҳои раванди оштии миллӣ мавриди таҳлил қарор дода шуда, нақш ва саҳми онҳо дар танзими ҷанги шаҳрвандии байни тоҷикон нишон дода шудааст;

– нақши созмонҳои байналмилалӣ ва давлатҳои узви ИДМ дар танзими ҷанги шаҳрвандӣ, дар самти муҳайё намудани шароит барои баргузор намудани гуфтушунидҳо ва дар самти расонидани кӯмакҳои ҳарбию сиёсӣ, иқтисодию гуманитарӣ возеҳу равшан гардонидани шудааст:

– раванди дар амал татбиқ гардидани талаботи Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ, натиҷа ва мақоми таърихӣ он мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шуда, натиҷаҳои амалии он нишон дода шудааст.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот. Бори аввал бо чунин шакл ва мазмун дар асосии таҳлили доираи васеи ҳуҷҷатҳои расмӣ дар давраи ҷанги шаҳрвандӣ баимзорасида воқеияти сиёсӣ ва бӯҳрони ҳарбии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор дода шудаанд. Бинобар ин, таҳлилҳои илмӣ рисола барои омӯзиши таърихи ҷанги шаҳрвандӣ, таърихи сиёсии Тоҷикистон ва умуман барои омӯзиши таърихи раванди оштии миллӣ тоҷикон барои кормандони соҳаҳои илм маводи илмӣ ва фактологӣ ба шумор меравад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот. Маводи диссертатсия дар раванди таълим барои омӯзиши таърихи сиёсии Тоҷикистони соҳибистиклол, таърихи ҷанги шаҳрвандӣ ва барои омӯзиши даҳсолаи аввали таърихи навини Тоҷикистон аҳамияти муҳиму хосса дорад. Хулосаҳои таҳқиқот ва таҳлилҳои илмӣ дар рисола ҷойдошта барои нишон додани воқеияти сиёсии солҳои ҷанги шаҳрвандӣ ва инъикоси ҷанд соли марҳилаи баъдиҷангӣ, инчунин аз ҷониби омӯзгорони фанҳои ҷомеашиносӣ низ метавонанд мавриди истифода қарор дода шаванд.

Татбиқи натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Диссертатсия дар кафедраи таърих халқи тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ омода ва муҳокима гардида, барои ҳимоя таъсис

шудааст. Хулосаҳо ва натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ дар як монография ва 10 мақолаи илмӣ муаллиф дарҷ гардидаанд.

Диссертатсияи Холмуродова Меҳрафруз Буриевна «Таърихи раванди оштии миллии тоҷикон (солҳои 1991-2001)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020300 – Таърих барои ба ҳимоя иҷозат додан, тавсия карда мешавад.

Бо назардошти хулосаи боло, комиссияи эксперти барои интихоби муқаррризони расмӣ ва муассисаи пешбар тавсия медиҳад:

1. Набиев Ваҳҳоб Машрабович, доктори илмҳои таърих, профессори кафедраи таърихи Ватан ва археологияи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров.

2. Саъдиев Шухрат Самарович, номзоди илмҳои таърих, дотсенти кафедраи таърихи умумии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон

3. Муассисаи пешбар: Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон

Аъзоёни комиссияи эксперти:

доктори илмҳои таърих, профессор

доктори илмҳои таърих, профессор

доктори илмҳои таърих, профессор

 Мухиддинов С.Р.
 Шарифзода А.А.
 Саидов А.